

Figur 1. Vild eller forvildet pære (blomstrende træ forrest til højre) i vestkanten af en gammel græsningskov, en karakteristisk lokalitetstype for træarten. Johannishus i Blekinge, Sverige, 2012.

Skovdyrkning med små træarter:

Vild pære

Af Jens Peter Skovsgaard (SLU) & Hans Chr. Graversgaard (SNØ)

Artiklen giver en kort introduktion til vild pære.

Hvordan kender man arten? Hvor passer den ind i skoven? Hvordan tilgodeses den bedst i skovdyrknin-gen?

Vild pære forskønner skoven. Veddet er stærkt efterspurgt.

Kendetegn

Vild pære er ikke bare et forvildet pæretræ. Vild pære (*Pyrus pyraster*) formodes at være stamformen eller en af stamformerne til almindelig pære (*P. communis*), som er den art, der dyrkes til produktion af frugt (boks 1).

Vild pære har en karakteristisk, slank krone (figur 1). Stammen er ofte ret, grenene er ofte opadbøjede. Rodsystemet består af en dybtgående pælerod med grove siderødder, som først langt fra stammen forgrener sig i et net af finrødder.

Vild pære har i modsætning til almindelig pære ingen hår på blad-

stikken, bladene er runde eller ægformede med lang stilk, og mange træer har kraftige grentorne. Et af de bedste kendetegn er frugten: den ligner nemlig *ikke* en pære.

Frugten på en vild pære er lille og næsten kuglerund (figur 2). Frugtstilk er tynd og af samme længde, som frugten er høj.

Den modne frugt er gullig og aldrig rød. Frugten smager surt og stærkt sammensnerpende, men bliver ligesom frugten af storfrugtet røn spiselig, når den er blevet mørk og ser ud til at være mere end overmoden.

Vild pære ligner på mange må-

der almindelig pære, og der findes mange hybrider. Det er derfor vanskeligt at skelne skarpt mellem vild pære, forvildet almindelig pære og en eventuel hybrid. Måske findes urformen ikke længere, men nogle træer er mere 'vilde' end andre.

Udbredelse

Vild pære forekommer i lavlandet og i højdelag op til 1000-1500 m i det meste af den tempererede og mediterrane del af Europa (figur 3).

Det er uafklaret, om arten er naturligt hjemmehørende i Danmark. De få danske 'bevoksninger' og enkeltstående træer, som findes, er nemlig endnu ikke blevet artsbestemt ved en genetisk undersøgelse.

Vild pære findes især på næringsrig, fugtig jord, for eksempel i floddale, og på lune lokaliteter med tør jord, for eksempel på syd- og vestvendte skråninger. Den forekommer som regel i små grupper eller enkeltvis og gror sjældent i umiddelbar nærhed af stærkt skyggegivende træarter.

På fugtige lokaliteter vokser vild pære i blanding med ask, stilkeg, elm, bævreasp, sortpoppe eller sølvpoppel. På tørre lokaliteter findes den i egeskove eller i krat sammen med tjørn, slåen, almindelig benved, rød kornel og hunderose. Det er arter, som trives godt i fuld sol, og som samtidig tåler at blive slidt af vinden.

Vild pære er en af de mest trængte træarter i Europa. Den er ofte henvist til at overleve i skovbryn, gamle græsningsskove (figur 1) eller på stejle skråninger.

Økologi

Vild pære er en post-pionerart. Den indfinder sig umiddelbart efter pionertræarterne, som er de første til at invadere et areal i den naturlige succession (rækkefølge) af plante-samfund.

Vild pære forynger sig hyppigt ved rodsrud, men også ved frø. Den danner gerne stødsrud efter fældning.

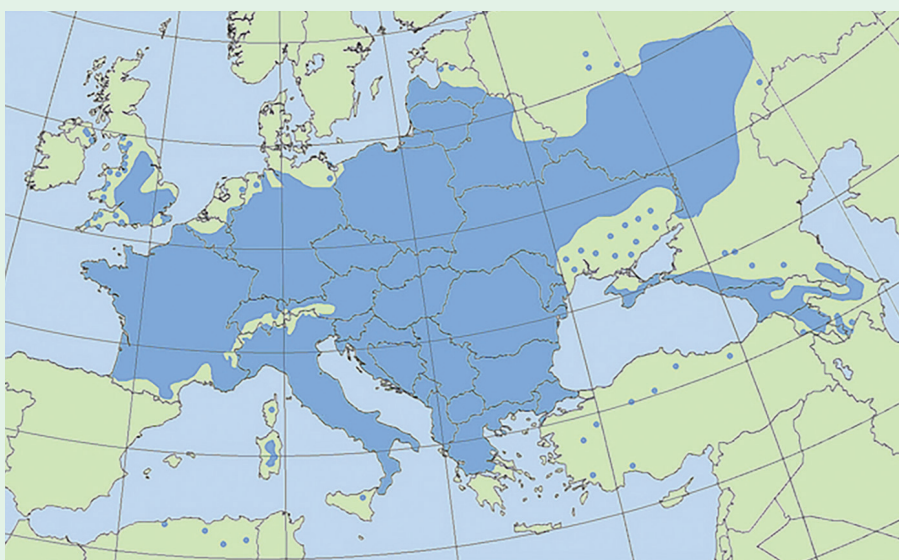
Vild pære kan gro på et bredt spektrum af forskellige jordtyper, bortset fra permanent våd eller meget næringsfattig jord (figur 4).

Den trives optimalt på 'god skovjord', men er oftest 'fortrængt' af mere skyggegivende træarter til lokaliteter, som er for fugtige eller for tørre for bøg.

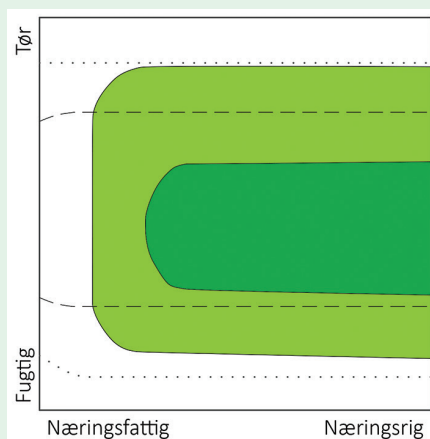
Vild pære klarer sig godt på lokaliteter med vanskelig jord, for eksempel tung lerjord eller tør

Figur 2. Frugten af vild pære er lille og næsten kuglerund. Den modne frugt er gullig og aldrig rød. Frugten smager surt og stærkt sammensnerpende, men modnes ved lagring. Man kan fremstille en herlig brændevin af vild pære.

Figur 3. Det 'naturlige' udbredelsesområde for vild pære ifølge EUFORGEN (senest opdateret 2008). Det nordlige Tyskland og det sydlige Danmark regnes som regel med til udbredelsesområdet, men tilsyneladende ikke af EUFORGEN.

Figur 4. Økogram for vild pære. Grøn indikerer artens økologiske niche, kraftig grøn indikerer dens optimale vækstbetingelser. På grund af konkurrence med skygetræer forekommer vild pære hyppigst i yderområderne af sin økologiske niche på enten tør eller fugtig jord. Bøgens økologiske niche ligger mellem de to stiplede linjer og overlapper med vild pæres niche. De punkterede linjer angiver grænserne for, hvor der kan vokse skov.

kalkholdig jord. Vild pære er en af vores mest tørketålende træarter.

I den sydøstlige del af Danmark er strandkrat en typisk pærelokalitet. Det indikerer en vis tolerance over for salt.

Vild pære indtager lysøkologisk en mellemstilling. Den kræver lys for at udvikle sig optimalt, men tåler en del skygge.

Højdevæksten aftager tidligt. Vild pære er derfor en af de træarter, som sjældent kommer med helt op i kronetaget. Arten står sig svagt i konkurrence med skyggearter som bøg, lind og ær, men trives fint sammen med eg og i skovbryn.

Vild pære 'strækker sig' gerne efter lyset, hvis et nabotræ skygger. Stammen er derfor ofte skæv eller med et svaj for nedenunder (figur 5 til højre). Det kan man modvirke gennem tidlig hugst ved at sørge for en symmetrisk fordeling af lys omkring kronen.

Også unge træer står ofte lidt på hæld (figur 5 til venstre). Det kan skyldes mosegrise, kampen om lyset eller vindpåvirkning.

Genetik

Nyere forskning har vist, at det er muligt at skelne mellem vild og almindelig pære ved hjælp af DNA-analyse. Det er et vigtigt resultat, som kan anvendes til at fravælge frøkilder med stort islæt af egenskaber fra almindelig pære (en stor del af de dyrkede pæresorter er uegnet til vedproduktion).

Vækst og stammeform

Der er udført meget forskning for at klarlægge vild pæres genetiske forhold, men meget lidt for at identificere de bedst egnede genotyper til forstlige formål. Man ved derfor meget lidt om forskellige herkomststamers sundhed, vækst og stammeform.

Nogle tyske forsøg, som blev anlagt i slutningen af 1980'erne, viste efter knapt ti år væsentlige forskelle i sundhed, vækst og stammerethed. Der foreligger tilsyneladende ingen nyere resultater.

Stammen har ofte snoet vækst. Det er arveligt, og heller ikke denne egenskab er undersøgt nærmere.

Interessante herkomster

Der findes to herkomster/frøkilder, som er særlig interessante i Nordeuropa alene ud fra deres geografiske beliggenhed og dermed muligheden for tilpasning til de lokale vækstforhold (landracedannelse).

Figur 5. Stammen på vild pære er ofte skæv eller med et svaj for nedenunder. Til venstre et ungt plantet træ på en vindudsat lokalitet i Vendsyssel, som har haft besøg af mosegrise (bemærk forgreningsmønsteret og grentornene). Til højre et ældre træ i Saarland, Tyskland, hvis forhistorie er ukendt.

Den ene er en dansk klonfrøplantage, den anden er en nordtysk naturskov med vild pære.

Den danske klonfrøplantage Top-høj L270 stammer fra Lolland. Den er kåret til landskabsformål, men må også anvendes til forstlige formål. Frøplantagen er så ny, at der endnu ikke er høstet frø i den.

Den nordtyske naturskov med vild pære ligger på øen Vilm ud for Rügen. Det er en af de største populationer af vild pære i Europa (ca. 750 træer fordelt over ca. 90 ha).

Katten i sækken

Vild pære er ikke underlagt EU-reglerne om forstligt formeringsmateriale. Det er derfor uhyre svært at opdrive vild pære af kendt oprindelse i planteskolerne. Faktisk ved man som regel ikke engang, om der er tale om vild eller forvildet pære.

Man køber indtil videre katten i sækken. Sådan en kat kan vise sig at være et godt køb, uanset om den hedder *pyraster* eller *communis*, men den kan også risikere at blive et broget bekendtskab.

Vi har set mange vækstkræftige og retstammede pæretræer, som sandsynligvis var mere forvildede end vilde, for eksempel i Sverige, Tyskland, Østrig og Slovakiet. Der findes tilmed undersøgelser af nogle

frugtsorters egnethed til produktion af gavntræ.

Det tyder på, at det måske er lige-gyldigt, om man planter *pyraster* eller *communis*, bare det, man planter, er sundt, vækstkræftigt og med en ret stamme. Det ville forresten være skønt med nogle mindre stikkende genotyper!

Skovdyrkning

Vild pære er lyskrævende, robust og har en tidligt stagnerende højdevækst. Den overlever ofte, selv under kummerlige vækstforhold, bare der er tilstrækkeligt lys. Pæretræer kan blive meget gamle, i nogle tilfælde flere hundrede år.

Skovtype

Vild pære formerer sig villigt ved rodsrud og stødsrud. Den klarer sig derfor godt i den klassiske mellem-skovsdrift, hvor man kombinerer stødsrudsdrift med overholdelse af spredte overstandere. Det er imidlertid en driftsform, som sjældent praktiseres i Nordeuropa.

Vild pære i højskovsdrift trives bedst i blandet skov med eg og andre lystrearter. Eg er en sikker træart og giver pæretræerne udviklingsmuligheder på længere sigt.

En skovdyrkning, som især baserer sig på skyggegivende træarter, er vanskeligt foreneligt med dyrkning

af vild pære. Vi vil heller ikke umiddelbart anbefale vild pære i renbestand.

Vi har set en enkelt ca. 40-årig, velpasset, lidt opkneben pærebevoksning i Kohaven ved Knuthenborg, retstammet og med diametre på 25-30 cm. Andre steder, hvor vi har set vild pære i renbestand, har stammekvaliteten været middelmådig eller direkte dårlig.

Etablering

Vælg en lun lokalitet til vild pære. Her vil den trives bedst. Brug den også som indblandingsart på tung jord og ved etablering af skov på forladte områder (hustomter, opgivne veje, kalkgrave, m.v.).

De mange torne besværliggør manuelt arbejde og færdsel til fods i den unge kultur (figur 5). Pæretræerne bør derfor koncentreres nogle få steder på arealet, for eksempel i grupper med 5 træer i udvalgte rækker eller i kvadratiske grupper med 3-4 x 3-4 træer og 15-20 m mellem grupperne.

Vild pære bides af vildt, men kommer igennem, fordi det unge træ er tornet. Mosegrise æder gerne rødderne og foretrækker pære frem for eg og flere andre arter.

Opkvistning

Vild pære har en tendens til opadbøjede grene, og den naturlige oprensning er uhyre langsom. Det er derfor nødvendigt med opkvistning, hvis man vil forsøge at producere gavntre.

Det er vores indtryk, at vild pære er langsom til at lukke sår på stammen. Det er derfor særlig vigtigt, at grenene ikke når at blive for tykke.

Det kan på grund af tornene være ret besværligt at opkviste et pæretræ. Nogle gange virker det, som om man ikke kan blive færdig med at kviste op, fordi der bliver ved med at komme nye grentorne på stammen. Det har vi ingen løsning på, andet end at lade dem sidde eller at skære dem af.

Tyndingshugst

Begynd at hugge tidligt for de bedste pæretræer. Senest ved alder 20 år skal kronen helst være helt fri af nabotræerne. Derefter må kronen ikke komme i kontakt med nabotræer.

Vild pære kommer sjældent med op i den øverste del af kronetaget, især ikke uden tyndingshugst. Tidlig og hård hugst for de bedste træer er med til at 'trække' dem så højt

Figur 6. Vild eller forvildet pære kan opnå anselige stammedimensioner, hvis træet vokser på en lun lokalitet og får tilstrækkelig plads til at udvikle kronen. Her et fint træ ved Bleginge naturbrugsgymnasium (tidligere Sjöarp skovarbejderskole) mellem Karlshamn og Karlskrona. Stammens diameter i brysthøjde var 71 cm (forår 2012).

op som muligt. Det maksimerer tilvæksten, bidrager til en god sundhedstilstand og giver en lang kævl.

Pæretræer har generelt en slankere krone ved en given stammediameter end for eksempel eg og tarmvridrøn. Diametertilvæksten er som regel mindre.

Det vil formodentlig være realistisk med en måldiameter i brysthøjde på 50 cm, men det er absolut muligt at opnå større dimensioner (figur 6). De træer, som opnår en attraktiv måldiameter, viser tydeligt, at det lange seje skovdyrkningsstræk er umagen værd. Det gælder uanset, om man vil sælge stammen, eller om træet skal fortsætte til død og forfald som et bidrag til skovens herlighedsværdi og biodiversitet.

Økonomi

Vild pære er en af de højest betalte træarter i Europa. Prisen for høj-kvalitetsgavntre ligger altid over den for eg og nogle gange på niveau med prisen for tarmvridrøn (se artikel om små træarter i Skoven 2019/04).

Sygdomme og skadedyr

Vild pære er generelt meget sund, men kan angribes af nogle af de samme sygdomme som almindelig pære. Veddet angribes af mange af de samme rådsvampe som andre løvtræer.

Ildstot er en af de værste sygdomme på pære. Den viser sig ved, at blomster, knopper, blade og skud bliver sorte, og barken bliver tør og sprukken. Det ligner næsten eftervirkningerne af en brand. Nye skud bliver krumme. Sent i forløbet kan der komme hvide slimklatter på de angrebne dele.

Ildstot skyldes bakterien *Erwinia amylovora*, som er indført fra Nordamerika. Bakterien overføres af insekter, fugle, (fugtig) vind og beskyringsværktøj. Man kan derfor ikke forebygge angreb af ildstot.

Ildstot er i værste fald dødelig for pære. Vild pære er som regel meget modstandsdygtig, men mange sorter af almindelig pære er meget modtagelige. Ildstot spredes især via tjørn, som er meget modtagelig.

Både vild og almindelig pære angribes af rustsvampe, som værtskifter med enebær, blandt andet pæregitter-bævrerust (*Gymnosporangium sabinæ*) og enekølle-bævrerust (*G. clavariiforme*). Gitterrust viser sig som stærkt orange til lakrøde pletter på bladene og giver anledning

til tidligt bladfald og dårlig frugt-udvikling, men er uden betydning for vild pære.

Vild pære afløves med mellemrum af larver af løvskovsnonnen (*Lymantria dispar*). Den findes især i varmere dele af Europa og er (endnu) ikke særlig hyppig i Danmark.

Ved

Veddet af vild pære er spredtporet. Det er finporet, homogent og stabilt. Farven er fra gullig-hvid til rødlig med en varm glød og bliver mere rødlig med stigende alder. Farven påvirkes af jordbundsforholdene.

Vild pære kan udvikle det, man kalder falsk kerneved. Det er en mørk, lidt uregelmæssig misfarvning i stammens centrale del. Falsk kerne skyldes iltfattig jord, sår på stammen, skader på store kronegrene eller rådsvampe. Falsk kerne er som regel uønsket i gavntre af høj kvalitet.

Veddet af vild pære er blandt det højest betalte på markedet for råtræ. Det anvendes til knivskåret finer, luksusmøbler, musikinstrumenter (bl.a. fløjter), træskæring og intarsia (indlagte stykker af træ i en dekorativ overflade).

Pæreved kan som en af få træarter bejdses sort og anvendes som erstatning for ibenholt (bl.a. til klavertangenter). Før i tiden blev vild pære også brugt til specialværktøj som for eksempel tegneredskaber, pudshøvle og kluppe (til måling af træstammers diameter).

Veddet af almindelig pære har alt andet lige samme egenskaber som veddet af vild pære, men farven hos vild pære er som regel mere homogen. Derfor sælges vild pære ofte til en højere pris.

Veddet er ikke holdbart ved udendørs brug. Vild pære er ikke mere holdbar end almindelig pære.

Afslutning

Brug vild pære som et berigende landskabselement, både inde i skoven og i bryn. Om foråret kan man glæde sig over det lysende hvide blomsterflor, om efteråret det flammende løv i gule, røde og brune nuancer. Frugterne er efterstræbt af mange dyr.

Prøv at få nogle af træerne igenem til produktion af gavntre. Det vil dine efterkommere helt sikkert sætte pris på.

Boks 1. Vild pære og kultiveret pære

Det naturlige udbredelsesområde for slægten *Pyrus* omfatter dele af Europa, Vestasien, Centralasien, Kina samt den nordvestlige del af Afrika. Pære findes ofte på tør jord.

Man skelner overordnet mellem europæisk pære og asiatiske pære. Den modne frugt af europæisk pære er blød, den asiatiske er sprød.

Der er flere nærtstående arter, underarter og økolyper af vild pære i Europa og den vestlige del af Asien (Anatolien, Kaukasus, Iran, Irak og Levanten). *Pyrus pyrastrer* findes i det meste af den tempererede og mediterrane del af Europa og kaldes derfor også europæisk vild pære.

De mest almindelige andre vilde pærearter er hjertebladet pære (*P. cordata*; V og SV Europa), snepære (*P. nivalis*; C og SE Europa), mandelbladet pære (*P. amygdaliformis*; S Europa og Anatolien), olivenbladet pære (*P. elaeagnifolia*; SØ Europa, Anatolien og Kaukasus), pilebladet pære (*P. salicifolia*; Anatolien, Kaukasus, Iran), syrisk pære (*P. syriaca*; Levanten, Irak, Iran, Kaukasus og Anatolien) og kaukasisk vild pære (*P. caucasica*; Kaukasus).

Særlig Kaukasus-området har et righoldigt udvalg af pæretyper. Kaukasisk og europæisk vild pære er genetisk meget nærtstående.

De vilde arter opfattes som stamformer til dyrkede pærearter og pæresorter, som er opstået gennem hybridisering og selektion. Den mest almindelige kultiverede pæreart i Europa er *Pyrus communis*, almindelig pære eller bare pære.

Der er stor forskel mellem de mange sorter (kultivarer), især i frugtens form, farve, størrelse og smag. For at bevare en sorts egenskaber, få tidlig frugtsætning og dæmpe træets højdevækst formeres almindelig pære til frugtproduktion ved podning på en grundstamme.

Det er svært at skelne pærearterne fra hinanden. Det skyldes, at der er stor morfologisk variation, og at der er mange hybrider med kultiveret pære. Pæretaksonomi er således en meget 'dynamisk' disciplin med hyppige navneændringer.

Nyere genetisk forskning tyder på, at det er muligt at skelne nogenlunde skarpt mellem *pyrastrer* og *communis* ved hjælp af DNA-analyse. Det betyder, at man kan fravælge potentielle frøkluder med en høj andel af *communis*-egenskaber, som måske er uinteressante til vedproduktion.

De fleste arter eller typer af vild pære i Europa er ifølge IUCN Red List truet af udrydning. Det skyldes, at de findes i små, spredte populationer, at de nemt hybridiserer med almindelig pære, og at genpuljen derved 'fortyndes'. Manglende hensyntagen i forvaltningen af skov og landskab er også en væsentlig faktor.

Nogle arter af vild pære har ligesom *pyrastrer* potentiale til at producere gavntre af høj kvalitet og indgår derfor nogle steder aktivt i skovdyrkningen. Frugten af nogle arter spises frisk, tørret eller tilberedt. De fleste arters frugt anvendes lokalt til fremstilling af alkoholiske drikke.

Tak

Vi vil gerne takke vores kolleger Georg-Josef Wilhelm, Alexander Abt, Thomas Asbeck, Thomas Kirisits, Anders Dolmer, Poul Elgaard, Morten Krogh og Ditte Christina Olrik, som alle har bidraget med inspirerende oplysninger om vild pære.

Litteratur

- Abt, A. & E. Hochbichler 2013: Wildobst als Wertholz. *AFZ/Der Wald* 2013/3: 33-35.
- Abt, A., P. Haas, C. Paul & R. Luick 2014: Wertholzproduktion mit Birnen und Speierlingen. *AFZ/Der Wald* 2014/22: 16-18.
- Antkowiak, W., A. Cedro, B. Prajs, L. Wolko, M. Michalak 2012: Success of wild pear *Pyrus pyrastrer* (L.) Burgsd. in colonization of steep sunny slopes. *Polish Journal of Ecology* 60: 57-78.
- Asanidze, Z., M. Akhalkatsi & M. Gvritishvili 2011: Comparative morphometric study and relationships between the Caucasian species of wild pear (*Pyrus* spp.) and local cultivars in Georgia. *Flora* 206: 974-986.
- Asanidze, Z., M. Akhalkatsi, A.D. Henk, C.M. Richards, G.M.Volk: 2014: Genetic

relationships between wild progenitor pear (*Pyrus* L.) species and local cultivars native to Georgia, South Caucasus. *Flora* 209: 504-512.

Asbeck, T. 2005: Silvicultural practices for wild pear. *SLU, Southern Swedish Forest Research Centre, MSc Thesis* 242: 1-79.

Browicz, K. 1993: Conspect and chorology of the genus *Pyrus* L. *Arboretum Kórnickie* 38:17-33.

Coello, J. et al. 2013: *Ecology and silviculture of the main valuable broadleaved species in the Pyrenean area and neighbouring regions*. PIRINOBLE / Centre de la Propietat Forestal, Santa Perpètua de Mogoda.

Hemery, G. & S. Simblet 2014: *The new Sylva*. Bloomsbury, London. 390 pp.

Hofmann, H. 1993: Zur Verbreitung und Ökologie der Wildbirne (*Pyrus communis* L.) in Süd-Niedersachsen etc. *Mitteilungen der Deutschen Dendrologischen Gesellschaft* 81: 27-69.

Kleinschmit, J., B. Soppa & U. Fellenberg (eds.) 1998: Die Wildbirne, *Pyrus pyrastrer* (L.) Burgsd. *Schriften aus der Forstlichen*

- Fakultät der Universität Göttingen und der Niedersächsischen Forstlichen Versuchsanstalt 125: 1-128.
- Korotkova, N., G. Parolly, A. Khachatryan, L. Ghulikyan, H. Sargsyan, J. Akopian, T. Borsch & M. Gruenstaeudl 2018: Towards resolving the evolutionary history of Caucasian pears (*Pyrus*, Rosaceae). *Journal of Systematics and Evolution* 56: 35-47.
- Kutschera, L. & E. Lichtenegger 2002: *Wurzelatlas mitteleuropäischer Wald-bäume und Sträucher*. Stocker; Graz, Stuttgart. 604 pp.
- Mitrev, S. & E. Kostadinovska 2013: Wild pear - *Pyrus pyraeaster* as a new host of *Erwinia amylovora* in Macedonia. *Journal of Plant Pathology* 95: 167-170.
- Muzzi, E. & T. Fabbri 2007: Revegetation of mineral clay soils: shrub and tree species compared. *Land Degradation & Development* 18: 441-451.
- Määttänen, K. & R. Holderegger 2007: Geschichte und Erhaltung von Wildbirnenbeständen in der Schweiz. *Wald und Holz* 9/07: 54-56.
- Määttänen, K. & R. Holderegger 2008: Populationsgeschichte und Managementprinzipien in Schweizer Wildbirnenvorkommen. *Schweizerische Zeitschrift für Forstwesen* 159: 8-16.
- Paganová, V. 2000: Water stress impact on growth of wild pear progenies. *Folia Oecologica* 27: 135-148.
- Paganová, V. 2001: The evaluation of height growth of wild pear (*Pyrus pyraeaster* [L.] Burgsd.) progenies from different regions of Slovak Republic. *Journal of Forest Science* 47: 464-472.
- Paganová, V. 2003: Wild pear *Pyrus pyraeaster* (L) Burgsd. requirements on environmental conditions. *Ekológia, Bratislava*, 23: 255-241.
- Paganová, V. 2009: The occurrence and morphological characteristics of the wild pear lower taxa in Slovakia. *Horticultural Science (Prague)* 36: 1-13.
- Paganová, V., Z. Jureková & H. Lichtnerová 2014: Adaptability of *Pyrus pyraeaster* and *Sorbus domestica* to drought etc. *Plants in Urban Areas and Landscape, Slovak University of Agriculture in Nitra*, 2014: 47-51.
- Reim, S., F. Lochschmidt, A. Proft, H. Wolf & H. Wolf 2017: Species delimitation, genetic diversity and structure of the European indigenous wild pear (*Pyrus pyraeaster*) in Saxony, Germany. *Genetic Resources and Crop Evolution* 64:1075-1085.
- Rotach, P. & M. Baume 2004: Die Wildbirne (*Pyrus pyraeaster* (L.) Burgsd.) in der Schweiz. *Schweizerische Zeitschrift für Forstwesen* 155: 367-377.
- Schulze, T., J. Schröder & R. Kätzel (eds.) 2013: *Erfassung und Dokumentation genetischer Ressourcen seltener und gefährdeter Baumarten in Deutschland* - Wild-Birne. Landesbetrieb Forst Brandenburg, Eberswalde. 132 pp.
- Silva, G.J., T.M. Souza, R.L. Barbieri & A. Costa de Oliveira 2014: Origin, domestication, and dispersing of pear (*Pyrus* spp.). *Advances in Agriculture* 2014: <http://dx.doi.org/10.1155/2014/541097>, 8 pp.
- Stadler, B., A. Rudow, M. Bünter, G. Popow, S. Lindau, E. Holliger & H.-P. Urech 2004: Empfehlungen zur Förderung von Wildobstarten und Weissdorn trotz Feuerbrand-Risiko. *BUWAL Merkblatt*, 4 pp.
- Stephan, B., I. Wagner & J. Kleinschmit 2003: Wild apple and pear - *Malus sylvestris*/*Pyrus pyraeaster*. EUFORGEN: European Forest Genetic Resources Programme, 4 pp.
- Wild, C. (ed.) 1999: Beiträge zur Wildbirne. *LWF Wissen* 23.
- Wilhelm, G.J. 1998: Im Vergleich mit Elsbeere und Speierling: Beobachtungen zur Wildbirne. *Allgemeine Forst-Zeitung* 16: 856-859.
- Wilhelm, G.J. & H. Rieger 2018: *Naturnahe Waldwirtschaft mit der QD-Strategie*. Ulmer, Stuttgart. 219 pp.
- Zohary, D., M. Hopf & E. Weiss 2012: *Domestication of plants in the Old World*. 4th ed. Oxford Univ. Press, Oxford.
- Ødum, S. 1968: The distribution of trees and shrubs in Denmark. *Botanisk Tidsskrift* 64: 1-118.

Vedskov
Træsalg og Skovservice

Danmarks største skoventreprenørvirksomhed

- Din sikkerhed for professionelt kvalitetsarbejde

Skovning:

Maskinskovning
Håndskovning
Fældebunkelægning

Udkørsel:

Udkørsel af effekter
Fældeudkørsel

Andet entreprise:

Flishugning
Rodfræsning
Knusning
Kvas rydning
Plantning
Sprøjtning

Køb og salg af træ:

Langtømmer
Korttømmer
Emballagetræ
Kassetræ
Brænde 3 mtr. el. savet og kløvet
Cellulosetræ
Flis

Salg af specialeffekter:

Flagstænger
Pæle og rafter
Kalmarbrædder
Lærk og Douglas
Bygningstømmer til byggeri
Opsavning efter ønskede mål

**Planter sælges i alle størrelser og sorter til fordelagtige priser.
Vi opkøber gerne træ fra rod. Høj pris gives!**

Vedskovvej 6, 8883 Gjern • www.vedskov.dk • mail@vedskov.dk
Peter Laursen 4058 3826 • Kontor: 2211 8072 / 4084 1764 • Fax 8687 5170

St. Hjølund Savværk ApS • Faurholtvej 3, 7362 Hampen
www.hjoellundsavvaerk.dk
st.hjoellund@vedskov.dk

